

BOEKBESPREKINGEN

De Grevelingen, een afgesneden zeearm

Ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de 'Natuur- en Vogelwacht Schouwen-Duiveland' werd een extra uitgave van het verenigingsblad 'Sterna' uitgegeven. Dit is een boekje geworden van 54 pagina's met pentekeningen, kaartjes, grafiekjes en foto's en werd als aandenken aan de leden van de wacht uitgezonden. De inhoud bevat de volgende artikelen: 'De waterkwaliteit van het Grevelingenmeer' (dr. P. H. Nienhuis), 'Veranderingen van de flora en fauna van de Grevelingen na de afsluiting' (dr. P. H. Nienhuis), 'Landschappelijke indeling' (drs. J. Visser), 'Vegetatieontwikkeling in de Grevelingen na de afsluiting' (drs. H. L. F. Saeijs), 'Het loopkeveronderzoek in de Grevelingen' (ing. M. Zijlstra), 'Vogels op de Grevelingen' (H. J. M. Baptist), 'De huidige voedselketens in het Grevelingenmeer' (dr. W. J. Wolff) en 'De Grevelingen, een grote toekomst voor natuur en mens' (lr. F. N. Zwart).

Baptist schrijft over de veranderingen die zijn ontstaan in de vogelbevolking van de Grevelingen door de afsluiting (pag. 41-45). De aantallen steltlopers zijn in het najaar en winter in aantal sterk achteruit gegaan, per soort variërend van 80 tot 95%. Als voorbeeld wordt een grafiek van de aantallen van de Scholekster gegeven. De plantenetters zijn na de afsluiting in aantal vooruitgegaan, veroorzaakt door een toename van voedsel. De belangrijkste voedselproducent is het zeegras. Mede hierdoor heeft de Rotgans zich qua aantal kunnen handhaven en is de Knobbelzwaan (zie grafiek) in aantal toegenomen. Ook de eenden profiteerden hier van. De meest spectaculaire ontwikkelingen hebben zich bij visetende vogels voorgedaan. Met name bij de Fuut. Vóór de afsluiting werden maximaal 79 exemplaren op één dag geteld, na de afsluiting werden er maximaal bijna 10.000 exemplaren geteld. Ook andere viseters zoals Aalscholver, Blauwe Reiger en Middelste Zaagbek namen toe. Het is niet te verwachten dat een afsluiting van de Oosterschelde ook zonder negatieve gevolgen voor de populaties van de steltlopers in dit gebied zal blijven. Ook het beheer ten behoeve van de broedvogels (onder meer sterns, plevieren, weldevogels) wordt besproken. Tot nu toe zijn na de afsluiting \pm 150 vogelsoorten op de Grevelingen waargenomen.

Wij feliciteren de 'Natuur- en Vogelwacht Schouwen-Duiveland' met haar bereikte resultaten en wensen haar veel succes en voorspoed met een compliment voor de keurige jubileumuitgave.

Secretariaat: P. M. van Dalsen, Bouwmansweg 5, Haamstede.

Nieuwe inrichtingsschets voor het Grevelingenbekken 1975

Het werd steeds duidelijker dat de inrichting van het Grevelingenbekken een herbezinning behoeft. Het initiatief hiertoe werd voorjaar 1973 genomen door de Stuurgroep Inrichting Grevelingenbekken. Deze stuurgroep stelde een werkgroep in (Werkgroep herziening inrichtingsschets Grevelingenbekken), met als taak na te gaan in hoeverre het rapport 'De Inrichting van het Grevelingen', nog paste in de huidige inzichten en zonodig aan te geven welke wijzigingen noodzakelijk zouden zijn.

Het door de werkgroep aan de Stuurgroep uitgebrachte rapport 'Nieuwe Inrichtingsschets Grevelingenbekken' bestaat uit drie delen: De Inrichting, de inventarisatie en separate bijlagen. Er is getracht een inzicht te verkrijgen in de vraag naar grootschalig en kleinschalig natuurgebied. Hierbij is in het bijzonder rekening gehouden met de vogels. De ruimteclaim is per soort bekeken waarbij vooral rekening is gehouden met Brandgans, Grauwe Gans, Rotgans, Dwergstern, Grote Stern, Velduil, Bruine en Blauwe Klekendief. Circa 12% van de Europese populatie van de Rotgans overwintert in Nederland, waarvan circa 4000 individuen in het Delta-gebied. Aangenomen wordt dat circa 25.000 vogels het Grevelingenbekken tijdens de trek zullen aandoen en dat circa 2000 vogels hier zullen overwinteren. Elke vermindering van het thans aanwezige grootschalige natuurgebied zou een ernstige aantasting van speciaal de ornithologische waarde van het Grevelingenbekken betekenen. Ruimte voor kleinschalige gebieden kan alleen worden geclaimd door uit te gaan van de stelling dat elke beschikbare mogelijkheid voor de ontwikkeling van nieuw natuurgebied tot het uiterste dient te worden benut.

De ornithologische waarde van vele terreinen worden duidelijk aangetoond. Het aantal vogels van de overblijvende soorten is na de afsluiting afgenomen, terwijl een toename van het aantal soorten is vastgesteld. De meeuwen nemen in aantal toe en opvallend is de spectaculaire groei van het aantal broedparen van de Grote Stern. De zeegrasvelden en de enkele wiersoorten zullen zich waarschijnlijk blijven ontwikkelen hetgeen een gunstige voedselsituatie voor diverse vogelsoorten is.

Nieuwe Inrichtingsschets voor het Grevelingenbekken 1975. 199 pag. (1975) en Bijlagen met 42 bladen met kaarten, vele tabellen, totaal 88 bijlagen. Uitg. Werkgroep herziening inrichtingsschets Grevelingenbekken, Lelystad. Geïnteresseerden voor dit rapport kunnen zich in verbinding stellen met het Consulentenschap Openluchtcreatie, Troelstrakade 65, 's-Gravenhage, tel. 070-642820.

Boekje over olieslachtoffers

Dit fraai uitgegeven boekje in het Noors, waarvan in 1976 een herziene uitgave is verschenen, heeft de zelfde functie als de thans in sommige kringen in discreditie rakende jachtverhalen: het wekken van belangstelling voor de natuur in een daarvan vervreemd rakende maatschappij. Het bevat een prachtige foto van een groep overwinterende Stellers Eideerden bij Vadsø, 39 kleurenplaatjes van in Noorwegen en op Spitsbergen bedreigde vogelsoorten, alsmede een lijst met adressen van plaatselijke afdelingen van ornithologische en zoölogische verenigingen in Noorwegen.

Net zoals het bij een jachtverhaal niet de bedoeling is de lezer op te leiden tot jager, moet men ook niet verwachten dat dit een echte handleiding is voor de behandeling van door olie getroffen vogels. Uiterst summier worden de twee bekende reinigingsmethoden behandeld en dat wordt dan opgefleurd met de traditionele beelden: dood olieslachtoffer, nog levende slachtoffers, vogels in bad omringd door zorgzame handen, behandelde Futen en Zeekoeten (wachtend op de dood) in een asielt met een groot maar ondeugdelijk zwembassin en niet te vergeten het loslaten van de 'geredde' dieren, te weten het van de rotsen werpen van een prompt neerstortende Zeekoet en het in het water gooien van een zinkende Fuut. Kostelijke tekeningen geven aanvullende 'informatie' zoals het vangen van een beoliede Eideend met een schepnet vanuit een roelbootje. Zoals geeft in werkelijkheid al moeilijkheden bij het bemachtigen van een dode Eider, en is bij een levende vogel onmogelijk. Heel leuk is ook de tekening van de transportdoos met in poncho's gewikkelde, vrolijk met hun snavels dichtgebonden rondblikkende vogels, die zo op hun behandeling zitten te wachten. In de praktijk geeft een dergelijke ondiepe open doos alleen maar gemartel. Niet iets ter navolging dus.

C. Swennen

Norsk Petroleumsinstitutt: Behandling av oljeskadete fugler. 22 pag., 2e druk., 12 foto's, 8 pentekeningen (1976). Oslo.

Symposium Waddenonderzoek

Op 7 april 1973 werd te Amsterdam onder auspiciën van de Nederlandse Dierkundige Vereniging, in samenwerking met het NIOZ en met de Werkgroep Waddegebied, een symposium over onderzoek in het Waddegebied gehouden. Onder redactie van C. Swennen, P. A. W. J. de Wilde en J. Haeck werden de teksten van de voordrachten die op dit symposium werden uitgesproken in boekvorm uitgegeven. Voor onze lezers zal daarin de voordracht van J. B. Hulscher (pag. 56-82) 'Het wad, een overvloedig of schaars gedekte tafel voor vogels?' het meest aandacht trekken. Hulscher deelt mee dat de totale biomassa

aan bodemdieren in de zomer (juli) het hoogst is en daarna geleidelijk afneemt tot een minimum in de winter en het vroege voorjaar. De totale consumptie aan calorieën van alle vogels samen in de hele Nederlandse Waddenzee wordt berekend op 56 miljard kcal/jaar. Hiervan gaat 49% naar de eenden, 41% naar de steltlopers en 10% naar de meeuwen. Eideend en Scholekster nemen samen ongeveer de helft voor hun rekening. De jaarlijks beschikbare productie aan bodemorganismen op het Balgzand kan worden gesteld op 10-20 gram organische stof, of 50-100 kcal/m² droogvallend oppervlak. Berekend kan worden dat 26 kcal, of 26-52% hiervan naar de steltlopers gaat. Er kan berekend worden dat de vogels in de Waddenzee minstens 42-84% van de beschikbare productie wegnemen. De gezamenlijke consumptie aan bodemorganismen door vogels, vissen, krabben en de mens benadert waarschijnlijk de beschikbare productie. De mogelijke consequentie hiervan is dat bij verkleining van het voedselareaal, bijvoorbeeld door gedeeltelijke inpoldering van de Waddenzee, een evenredig deel van de vogels en/of andere predatoren gedoemd is te verdwijnen.

Tevens zijn voordrachten opgenomen van L. M. J. U. van Straaten 'De sedimenthuishouding in de Waddenzee', C. den Hartog & B. Verhoeven 'Bodemkundige en botanische aspecten van de schorren langs de Waddenzee', H. Postma 'De belasting met organische stof van de westelijke Waddenzee', P. A. W. J. de Wilde 'De rol van bodemdiatomeën en detritus als voedselbron voor bentische evertetraten in de Waddenzee', R. Meixner 'Ueber die Bedeutung der Garnele Crangon crangon als Beutetier von Fuschchen der Deutsche Nordseeküste' en J. J. Zijlstra 'De betekenis van de Waddenzee als opgroeigebied voor schol en tong.

Deze mededeling nr. 1 van de Werkgroep Waddegebied (juli 1975, 93 pag.) is, zo lang de voorraad strekt, op aanvraag verkrijgbaar bij het Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee, postbus 59, Texel, tel. 02226-541.

Nestkastverslag 1972 Het Gooi en Omstreken

In een gestencild verslag (15 pag.) geeft Rob Moolenbeek een overzicht van de nestkasten in de Gooise natuurgebieden in 1972 (uitgave van de Subgroep Nestkasten van de Vogelwerkgroep 'Het Gooi en Omstreken', Erfgooiersstraat 597, Hilversum). Glanskop, Matkop, Kuifmees, Zwarte Mees, Gekraagde Roodstaart en Boomkruiper gingen in aantal achteruit. De Ringmus liet een toename van ruim 400% in vijf jaar te zien. De Boomklever had een 'topjaar' met een toename van ruim 100%. Broedde de Bonte Vliegenvanger in 1971 nog op 5 terreinen, dit was in 1972 op 13 verschillende terreinen in 13 broedparen!

De Noordelijke Vechtplassen

Tallose natuurgebieden vormen tezamen een uniek stuk natuur in de noordoosthoek van de randstad Holland. Met het eerder verschenen boek 'De Zuidelijke Vechtplassen' vormt het één geheel, ofschoon tussen beide een duidelijk verschil bestaat. Het nieuwe boek geeft een veel bredere informatie over waarde en ontstaan naast de natuurwetenschappelijke verhandelingen. Het bestaat uit 16 hoofdstukken geschreven door negentien auteurs ('De betekenis van de Vechtstreek', het veenbedrijf, hydrobiologie, vegetatie, macrofauna en limnologie te Kortenhoef, landschap en vegetatie rond Ankeveen, vegetaties en plankton in de Botshol, invloed zandwinning Vinkeveense Plassen en de oeverplanten in dit gebied). Onze lezers zal in de eerste plaats de hoofdstukken 4 en 5 'Vogels van het Naardermeer' (pag. 93-119) door A. J. Beintema en 'De invloed van de recreatie op de broedvogel-populatie van de Kortenhoefse Plassen (pag. 121-179) door J. G. de Zeeuw interesseren.

Beintema gaat uitgebreid op de kolonievogels (Lepelaar, Aalscholver, Purperreiger, Blauwe Reiger) in en bekijkt verder ook het voorkomen van de Roerdomp, Beardmanntje, kiekendieven, Krooneenden en een aantal andere soorten. Volgens een lijst broedden er recentelijk 65 soorten in het Naardermeer. Op het korte bestaan van de aalscholverkolonie bij Nieuwersluis gaat de auteur niet in. Ik herinner me hoe wij omstreeks 1943 als zeldzaamheid, dicht langs de ringdijk van het Naardermeer, de vondst van een nest van de Scholekster publiceerden! Kemphaan en Kokmeuw kwamen er vroeger als broedvogel voor, incidentele broedvogels waren Witwangstern, Noordse Stern en Steenuil, terwijl van Kwak, Pijlstaart, Witoogend, IJsvogel en Blauwborst wordt vermoed dat ze er een enkele maal hebben gebroed.

De Zeeuw duikt in een actueel en modern onderwerp: de invloed van de recreatie. Hij behandelt daarbij de diverse gebieden afzonderlijk, waarbij hij als kritieke perioden de weken aangeeft waarin de meeste soorten plegen te broeden. Als recreatiegevoelige soorten noemt hij Woudaapje, Fuit en Zwarte Stern. Het aanbrengen van vlotjes in rustgebieden zou de Zwarte Stern kunnen helpen. Toch zal de recreatie ongetwijfeld ook invloed hebben op het voorkomen van Bruine Kiekendief, Purperreiger en Roerdomp, terwijl de Visdief hier ook een slachtoffer van is geworden. Van belang zijn de maatregelen die ten behoeve van het natuurbehoud en de recreatie zouden moeten worden genomen.

Het boek bevat talloze foto's en kaartjes, waarbij we vooral de aandacht willen vestigen op de geomorfologische kaart waar duidelijke twee rivierbeddingen zichtbaar zijn.

In zijn voorwoord hoopt A. Stork dat het boek er toe bij zal dragen dat de plannen van een nationaal landschapspark onder de naam van 'Vechtstreek' zal worden gerealiseerd. Er zal moeten worden geprobeerd zo veel mogelijk van dit prachtige gebied te behouden.

J.T.

P. A. Bakker, C. A. J. van der Hoeven-Loos, L. R. Mur & A. Stork: De Noordelijke Vechtplassen. Flora en Fauna. 393 pag., waarvan 60 met foto's, kaarten en grafieken. Voorwoord van A. Stork. Uitgave Commissie voor de Vecht en het Oostelijk en Westelijk Plassengebied, Weesp (1976). Prijs f 30,— (voor leden van 'Natuurmonumenten' f 24,—) door storting op postgiro 9933 van 'Natuurmonumenten', s-Graveland.

De stofomslag vertoont een prachtige kleurenfoto van een Lepelaar op het nest met twee jongen, gemaakt door Fred. F. Hazelhoff. In korte tijd is dit reeds het tweede boek waar de Lepelaar op het omslag siert. We zullen wel heel voorzichtig met dit paradepaardje moeten zijn, gezien de branden die in de omgeving ervan de laatste tijd zijn uitgebroken. Afgezien dat een nestfoto op de aan beide zijden bedrukte omslag voor mij nog wat té veel aandacht vestigt op de nestfotografie waar we toch graag een beetje van afwillen.

Vogels in Friesland

Deel 1 van het avifaunistisch overzicht van de op het vasteland van Friesland voorkomende vogelsoorten is dan uiteindelijk verschenen. Het is een dikke pil geworden. Tot en met de Steenloper (totaal 131 soorten) zijn in dit eerste deel behandeld. In 1977 zal deel 2 en in 1978 deel 3 verschijnen, zodat dan alle in Friesland voorkomende vogelsoorten zijn behandeld. Inleidende hoofdstukken geven een inzicht over een vogeljaar in Friesland, de bodem van Friesland en een in Friese taal gesteld hoofdstuk over volksnamen. Het boek is opgedragen aan Gerrit Bosch, die zo veel heeft bijgedragen tot de totstandkoming van dit werk. Per soort worden avifaunistische gegevens vermeld, waarbij een uitgebreide literatuurstudie is gemaakt en talloze verspreidingskaartjes (70), grafiekjes en tabellen die de tekst verduidelijken. Nu nemen wij aan dat, gezien de grote oplage van het boek met steun van het PEB, niet alle bezitters van het boek de daarin vermelde vogelsoorten zullen kennen en dat het een grote stimulans zal zijn zich hierin beter en meer te gaan verdiepen. Het gevaar van de verspreidingskaartjes is al eens eerder genoemd en valt te betwisten.

Het is jammer dat bijvoorbeeld over de Canadagans (pag. 303) wordt geschreven: 'zijn in de literatuur voor 1965 weinig gegevens te vinden'. Waarom deze dan niet aan de lange lijst ná 1965 toegevoegd? Het is een verheugend feit dat men ook in dit boek er toe over is gegaan hier en daar datum en plaats bij de

foto's te vermelden. De kleurenfoto van de Kemphanen tegenover pagina 352 zal echter vast wel niet in de maand februari opgenomen zijn. Onder de tekst over elke soort treffen wij de initialen van de desbetreffende auteur aan elkeen is verantwoordelijk voor zijn eigen tekst, waarbij dus duidelijk tot uiting komt dat velen hun steentje hebben bijgedragen. Het boek bevat talloze wetenswaardigheden en prachtige foto's, waarvan een gedeelte ook in kleur afgedrukt. De uitwerking van de soorten is vaak heel verschillend en dat hangt dan ook in de eerste plaats van de beschikbare gegevens af. Bij de Blauwe Reiger zijn bijvoorbeeld 22 en bij de Scholekster 27 pagina's nodig geweest. Bij de Kievit heel wat minder en daar had ik graag een lijstje van de vondsten van de eerste kievitseieren bij vermeld gezien. Het is jammer dat wij in dit korte bestek niet wat nader op de inhoud kunnen ingaan, maar voor wie zich in het voorkomen van de vogels in de provincie Friesland interesseert is dit hét standaardwerk geworden. Wij zien met grote belangstelling de nieuwe delen tegemoet! Alle eer voor de samenstellers.

J.T.

D. T. E. van der Ploeg, W. de Jong, M. J. Swart, J. A. de Vries, J. H. P. Westhof, A. G. Witteveen & Bauke van der Veen; : Vogels in Friesland. Deel 1. Nr. 494 van de Fryske Akademy. Nr. 7 van de Dr. J. Botke-rige. 495 pag., 2 uitlaande kaarten waarvan één in 4-kleurendruk, ca. 120 foto's, 24 vier-kleurenfoto's. Eerste druk (1976). Uitg. De Tille, Leeuwarden. Prijs f 35,—.

De broedvogels van Ameland

In de reeks van avifaunistische overzichten van de Waddeneilanden vormt de 'Avifauna van Ameland' een sluitstuk. Gedurende een periode van twintig jaar is er materiaal verzameld voor deze avifauna. Een tabel waarin de broedvogelbevolking van de Waddeneilanden tussen de jaren 1960 t/m 1970 wordt vergeleken geeft voor Ameland 117 broedvogelsoorten aan, waarvan 94 soorten regelmatig, 15 onregelmatig en 8 waarschijnlijk. Alleen op Ameland werden de Dwergmeeuw, Zwarte Stern en Groene Specht broedend aangetroffen. De auteur vermeldt dit met inbegrip van zo door hem genoemde 'niet bevestigde' waarnemingen. Of de zang van de Fluitier altijd als 'broedgeval' mag worden beschouwd kan worden bestreden, maar in elk geval zijn er waarnemers die van een broedpaar en vrijwel zeker een broedgeval spreken. De Boomkruiper werd echter op het eiland nog nimmer met zekerheid als broedvogel vastgesteld. Het overzicht der waargenomen vogelsoorten omvat het grootste deel van deze, met zorg samengestelde, avifauna. Andere hoofdstukken behandelen: 'Ontstaan en ontwikkeling van het landschap', 'Het landschap en de vogels', 'Veranderingen in de broedvogelbevolking vanaf het

begin van deze eeuw', 'Inventarisaties' (een interessant hoofdstuk, waarin zesentwintig gebieden op hun vogelbevolking worden bekeken), 'Volksnamen' en hoofdstukjes over 'Natuurbescherming op Ameland' en 'Andere gewervelde dieren'. Kwalitatief is Ameland zeker niet te overtreffen voor wat betreft de aantallen 'landelijk zeer schaarse' soorten (1-50 broedparen): Krakeend, Pijlstaart, Bruline, Blauwe en Grauwe Kiekendief met op Ameland resp. ongeveer 4, 2-5, 1, 25 en 4 broedparen; 'landelijk de zeer schaarse tot schaarse soort' (tussen 1-50 en 50-250 broedparen): Velduil met voor Ameland ongeveer 25 broedparen; 'landelijk schaarse soorten' (50-250 broedparen): Tafeleend, Bontbekplevier, Kleine Mantelmeeuw, Noordse Stern, Dwergstern, Grauwe Klauwier en Kleine Barmsijs, met voor Ameland resp. ongeveer 5, 10, 2-3, 6, 4, 25 en 25 broedparen.

J.T.

A. Valk: De broedvogel van Ameland. 92 pag., 5 kaarten, meer dan 30 figuren, ill. M. J. C. Kolvoort. Ten geleide van ir. J. Verkoren. Wetenschappelijke Mededeling der KNNV no. 112 (1976). Uitg. Bureau KNNV, Hoogwoud. Prijs f 8,50 (voor leden f 7,50 incl. f 1,70 porto). Verkrijgbaar door storting op giro nr. 31028 t.n.v. Bureau KNNV, Hoogwoud N.H.

Saeftinge, een Zeeuws landschap

Het tijdschrift 'Zeeuws Nieuws' (jaargang 2 - no.1 - mei 1976) wijdde een extra nummer aan Het Verdronden Land van Saeftinge. De volgende artikelen vragen daarin de aandacht: 'Het Zeeuwse Landschap, de nieuwe beheerder van Saeftinge' (P. H. Nienhuys), 'Saeftinge: landschap, flora en fauna' (G. M. P. Sponselee), 'Over slechte koffie, een wonderbare visvangst, en een Belgische signoor' (F. van der Zande, opgetekend door J. T. M. Neve). Kadertjes tussen de verhalen verschaffen aanvullende informatie over het gebied. Sponselee schrijft over meeuwen, weidevogels, riet- en watervogels die er veelvuldig voorkomen en de Bruine Kiekendief, Velduil, Grauwe Gors, Sprinkhaanrietzanger, Snor, Blauwborst en sinds kort de Waaiierstaartrietzanger die er in één of enkele paren voorkomen. Het beheer van Saeftinge zal vooral inhouden het verdedigen van de bestaande natuur- en landschapswaarden.

Het land van Saeftinge is niet vrij toegankelijk. Voor een bezoek dient men zich schriftelijk te wenden tot de bewaker, de heer J. Th. M. Neve, Hulsterweg 17, Kloosterzande.

Een 16 mm kleuren film, in 1972 gemaakt door Jan van de Kam, met magnetisch geluidspoor van 30 minuten kan op beperkte schaal aan verenigingen of groepen door de Stichting Het Zeeuws Landschap worden verhuurd (aanvragen bij het secretariaat: J. D. van Mellestraat 96, Goës).

Ook is een mapje van twaalf kleurendia's over het landschap, de planten en dieren van Saeftinge uitgegeven. Bij de serie behoort een tekstboekje. U kunt de dia's kopen bij de Stichting Het Zeeuw-

se Landschap, Middelburg (giro 245740), onder vermelding diaserie, bij de Vogelwacht Oost Zeeuwsch-Vlaanderen 'De Steltkluut', Koewacht, giro 265961 t.n.v. penningm. De Steltkluut, onder vermelding 'diaserie' en bij 'Vogelbescherming', Zeist.

Over het 'Saeftinghe-boek' vindt u elders in dit blad nadere gegevens.

Het extra nummer van 'Zeeuws Nieuws' bevat 20 pagina's met vele zwart-wit foto's van René Kleingeld, kaartjes en pentekeningen van mevrouw R. J. Smulders-de Smit. Het is een gezamenlijke uitgave van het Zeeuwse Landschap en Het Zeeuws Coordinatieorgaan voor Natuur-, Landschaps- en Milieubescherming (Binnehof 5 Kloetinge). De prijs is f 1,50. U kunt het ook bestellen voor f 2,50 (inclusief porto en verpakking) door storting op giro 265961 t.n.v. penningmeester 'De Steltkluut', 't Zand 52 a., Koewacht.

A Field Guide to the Birds of Galapagos

Deze veldgids zal voor de vele toeristen die tegenwoordig naar de Galapagoseilanden gaan en dan speciaal voor de ornithologisch geïnteresseerden een goed hulpmiddel kunnen zijn.

Na een aantal inleidende hoofdstukjes (50 pagina's) onder andere over de historie van de ornithologie van de Galapagos, het klimaat, de zonering van planten en vogels, het broedseizoen, de ecologie, de trekvogels enz. worden in de gebruikelijke wetenschappelijke volgorde de op de eilanden voorkomende vogelsoorten behandeld, waarbij de groep van de beroemde darwinvinken wat meer aandacht krijgt.

Achtereenvolgens komen aan de orde de herkenning, de vlucht, het geluid, het voedsel, het broeden en de verspreiding.

Negentig soorten zijn afgebeeld, waarvan 29 in kleur, terwijl tussen de tekst nog eens 67 afbeeldingen zijn opgenomen.

H. J. L.

- Michael P. Harris: A Field Guide to the Birds of Galapagos. Met ill. van Barry Kent MacKay, waarvan 4 platen in kleur en 67 pentekeningen, 160 pagina's (1974). Uitg. Collins Sons & Co Ltd, Londen f 25,15.

Hunting and fishing in Spain

Bij het Spaanse Verkeersbureau en zelfs bij de ANWB-kantoren is een keurig, rijk geïllustreerd boekje met vele kleurenfoto's verkrijgbaar over het jagen en vissen in Spanje. De jacht op Tortelduiven (zeven tot acht jagers kunnen op één enkele ochtend 400 tot 500 stuks buitmaken!), duiven, Kwartels, Grote en Kleine Trappen, hoenders en watervogels wordt hierin beschreven en de plaatsen vermeld waar men deze vogels kan vinden. De vermelding van de jachttijden wijst op een sterke jachtdruk en lange seizoenen. In de druk van 1971, die de ANWB nog steeds verstrekt, zijn foto's opgenomen van Keizerarenden, Lepelaars en Flamingo's die ons inziens weinig met jacht te maken hebben. Ook in de uitgave van 1974 die door

het Spaanse Verkeersbureau wordt afgegeven staan foto's van Lepelaars en Flamingo's afgedrukt. De tekst is van Max Borrell. De heer W. Claes te Amstelveen maakte ons op deze uitgave attent.

The Birds of Zambia

Blijkens de inleiding brengt deze gids alles samen wat bekend is over vogels in Zambia en niet alles wat bekend is over de vogels die in Zambia voorkomen en is daarmee de natuurlijke opvolger van vier voorgaande 'checklists' die achtereenvolgens in 1934, 1939, 1949 en 1957 zijn verschenen.

Na de inleiding volgt een korte beschrijving van 23 verschillende biotopen, terwijl op 8 pagina's in totaal 14 biotoopfoto's zijn opgenomen. In afwijking van de meeste 'echte' veldgidsen geeft deze gids bijna uitsluitend gegevens over voorkomen, verspreiding, ondersoorten en verwijzingen naar de literatuur.

Hoewel de inhoud dus verschilt, zijn uitvoering en formaat vrijwel identiek aan die van de 'echte' veldgidsen.

Van de 699 behandelde soorten zijn er 120 in kleur afgebeeld.

Achter in de gids zijn een litteratuurlijst van 500 artikelen, een lijst met coördinaten van de in de tekst genoemde plaatsen, een lijst met terugmeldingen van geringde vogels (w.o. een Boerenzwaluw uit ons land) en een 20-tal kaartjes met de verspreiding van 60 soorten opgenomen. Het geheel past uitstekend in de bekende veldgidsenserie van Collins en geeft een schat aan gegevens.

H. J. L.

C. W. Benson, R. K. Brooks, R. J. Dowsett en M. P. S. Irwin: The Birds of Zambia. Met 12 kleurplaten van A. M. Hughes OBE, RM, 414 pagina's (1971). Uitg. Collins Sons & Co Ltd, Londen. f 18,35.

Nostalgische KNNV-natuurbeschermingssluitzegels uit 1913

In juli 1913 gaf de toenmalige Nederlandse Natuurhistorische Vereniging een serie van vier sluitzegels uit voor natuurbescherming. Het ontwerp is van de Bussumse kunstschilder Joh. P. C. Bender. Het hoofdbestuur van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging heeft ter gelegenheid van haar 75-jarig bestaan deze sluitzegels, met als onderwerp: zeedistel, Visdief, bosanemoon, pad, waterlelie, kikker, nachtorchis en vleermuis, opnieuw uitgegeven. Het zijn werkelijk ware kunstwerken. Het opschrift luidt 'Bescherm de wilde planten & dieren! Er zijn nog een aantal series bij het Bureau van de KNNV te Hoogwoud N.H. verkrijgbaar. Drie series (12 zegels) kosten f 1,— + f 0,50 porto. Bij meerdere series (s.v.p. steeds veelvouden van drie bestellen) blijft het porto 50 cent. Het postgironummer is 13028 t.n.v. Bureau der KNNV, Hoogwoud.